

Є.А. Гавриленко, В.В. Гнатушенко, В.М. Щербина
**ВИЗНАЧЕННЯ ДІАПАЗОНІВ ПОЛОЖЕННЯ НОРМАЛЕЙ
У ВУЗЛАХ ДПК З МОНОТОННОЮ ЗМІНОЮ КРИВИНИ**

Анотація. Визначається область можливого розташування нормалей, які відповідають вихідним вузлам дискретно представленої кривої з монотонною зміною кривини.

Ключові слова: дискретно представлена крива (ДПК), монотонна зміна кривини, нормаль, стичне коло, радіус кривини.

Постановка проблеми. При формуванні обводів з монотонною зміною кривини, в точках вихідного ряду призначаються нормалі і значення радіуса кривини, які відповідають формі ДПК. Положення нормалей і значення радіуса кривини визначаються усередині відповідних діапазонів. Уточнення зазначених діапазонів і визначення, таким чином, області оптимального розв'язку поставленої задачі неможливо без визначення обмежень, які виникають в зв'язку з призначенням сусідніх центрів кривини.

Аналіз останніх досліджень. Результати попередніх досліджень по темі запропонованої статті опубліковані в [1,2]. У роботі [1], визначається область можливого розташування центру кривини, що відповідає i -му вузлу вихідної ДПК з монотонною зміною кривини. Зазначена область являє собою трикутник (трикутник центру кривини – ТЦК) обмежений прямими лініями: перпендикуляр до хорди супровідної ламаної лінії $[i-1;i]$, що проходить через її середину $(li-1)$; перпендикуляр до хорди $[i;i+1]$, що проходить через її середину (li) ; відрізок, що єднає вузол i та центр i -го прилягаючого кола (ПК i) – кола, яке визначається точками $i;i+1;i+2$. ТЦК визначається без врахування обмежень, які пов'язані з призначенням центрів кривини на сусідніх ділянках ДПК.

В роботі [2] визначені обмеження, що накладаються на область можливого положення|становища| центру кривини|кривини| вузла| ви-

хідної|початковою| ДПК з|із| монотонною зміною кривини|кривини|, положенням|становищем| сусідніх центрів кривини|кривини|, призначення конкретного положення нормалі n_i визначає крайні, повернені за годинниковою стрілкою, положення нормалей n_{i-1} і n_{i+1} при яких задача формування обводу з монотонною зміною кривини має розв'язок. Призначення положення центру кривини C_i визначає крайні, повернені проти годинникової стрілки, положення нормалей n_{i-1} і n_{i+1} .

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка способу визначення області можливого розташування нормалей, які відповідають вузлам вихідної ДПК з монотонною зміною кривини, та враховує область можливого положення сусідніх нормалей.

Основна частина. Вихідний|початковий| ТЦК визначається вершинами [1] (див. рис. 1):

- T_i – точка перетину прямої l_{i-1} і нормалі n_i в положенні, коли вона максимально повернена за годинниковою стрілкою ($'n_i$);
- C_i – центр ПК $_i$;

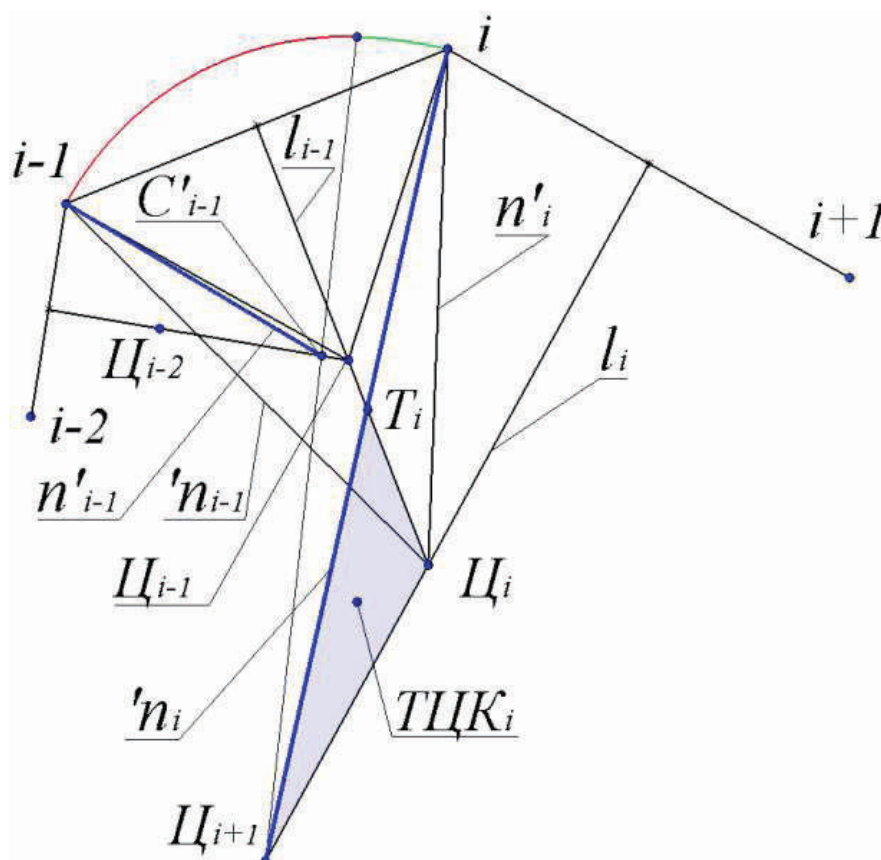

Рисунок 1

- Π_{i+1} – центр ПК_{i+1} (рис. 1). Можливий варіант, коли третьою вершиною ТЦК_i є точка K_i (рис. 2). Це станеться у тому випадку, коли пряма сполучає вузол i з центром ПО_{i-1} менш повернена за годинниковою стрілкою порівняно з прямою такою, що сполучає вузол i з центром ПО_{i+1} .

Сторони ТЦК_i визначаються прямими l_{i-1} , l_i і нормаллю n_i в положенні $\angle n_i$. Сторона $[i; \Pi_i]$ визначає крайнє, повернення проти годинникової стрілки положення нормалі $n_i - n/i$. Аналогічно, для Тцк_{i-1} прямі $(i-1; \Pi_i)$ і $(i-1; \Pi_{i-1})$ є вихідними положеннями $\angle n_{i-1}$ та $n/i-1$, відповідно. Вершина Тцк_{i-1} – точка Π_{i-1} може збігатися з вершиною Тцк_i – точкою T_i або розташовуватися за його межами.

У першому випадку пряма $(i; T_i)$ є положенням $\angle n_i$ i -ї нормалі (рис. 2). При збігу точок Π_{i-1} і T_i уточнення вихідних положень $n/i-1$ і $\angle n_i$ не потрібне. Якщо при такому розташуванні ТЦК для нормалі n_i призначити положення $\angle n_i$, то єдине можливе положення нормалі $n_{i-1} - n/i-1$ і навпаки. В цьому випадку ділянка ДПК $(i-2 \dots i)$ буде сформована дугою кола з центром в точці $C_{i-1} \equiv C_i \equiv \Pi_{i-1} \equiv T_i$.

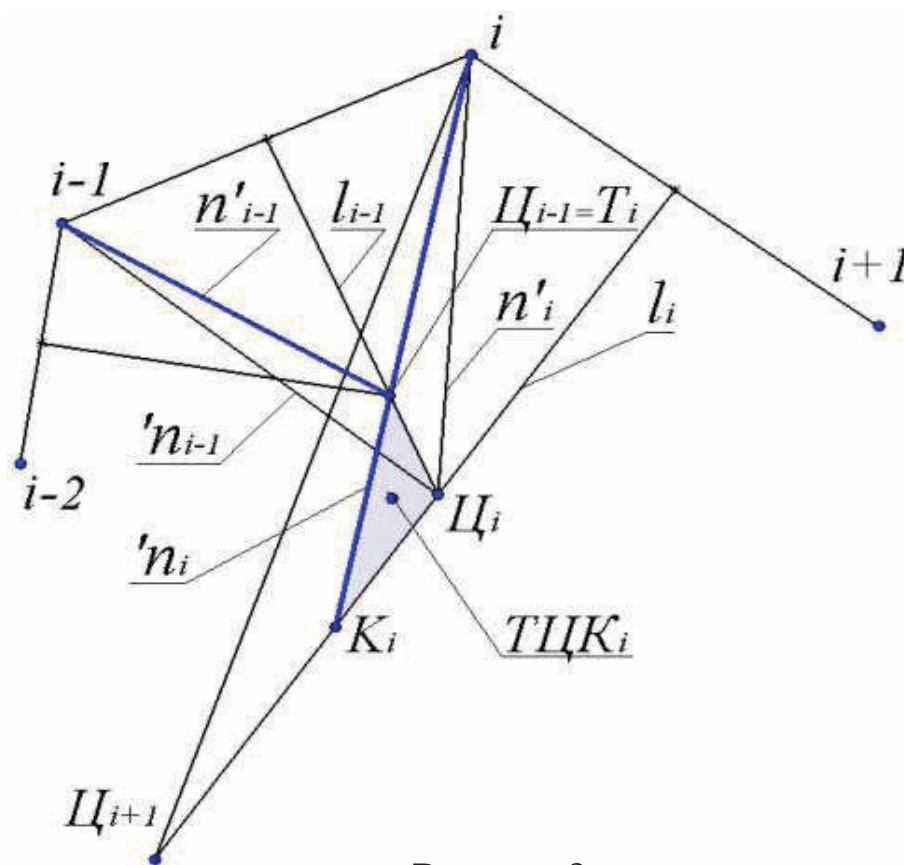

Рисунок 2

Можливий варіант, коли точка $\Pi_{i-1} \equiv T_i$ належить відрітку $[i; \Pi_{i+1}]$. При збігу точок Π_{i-1} і T_i уточнення вихідних положень n'_{i-1} і n'_i не потрібне.

У разі, коли точка Π_{i-1} розташовується за межами ТЦК_i (рис. 1) пряма $(i; \Pi_{i+1})$ є положенням n'_i нормалі n_i . Положення n'_{i-1} визначається проходженням через точку C'_{i-1} – центр кола, яке проходить через вузли $i-2, i-1$ та дотичне з ПК _{$i+1$} [2]. При призначенні C_i в точці Π_{i+1} та вказаному положенні нормалі n_{i-1} , C'_{i-1} – єдине можливе положення $i-1$ -го центра кривини, та навпаки: при призначенні $i-1$ -го центра кривини в точці C'_{i-1} єдине можливе положення i -го центра кривини – точка Π_{i+1} . В цьому випадку ділянка ДПК ($i-2 \dots i+2$) формується двома дугами кіл, зістикованих з першим порядком гладкості. Поворот нормалі n_{i-1} за годинниковою стрілкою відносно положення n'_{i-1} є необхідною умовою формування обводу другого порядку гладкості з монотонною зміною кривини.

Проведений вище аналіз показує, що положення n'_{i-1} та n'_i взаємопов'язані і залежать від розташування ТЦК _{$i-1$} та ТЦК _{i} . Тепер розглянемо, як взаємне розташування ТЦК уточнює положення нормалей n'_{i-1} і n'_i .

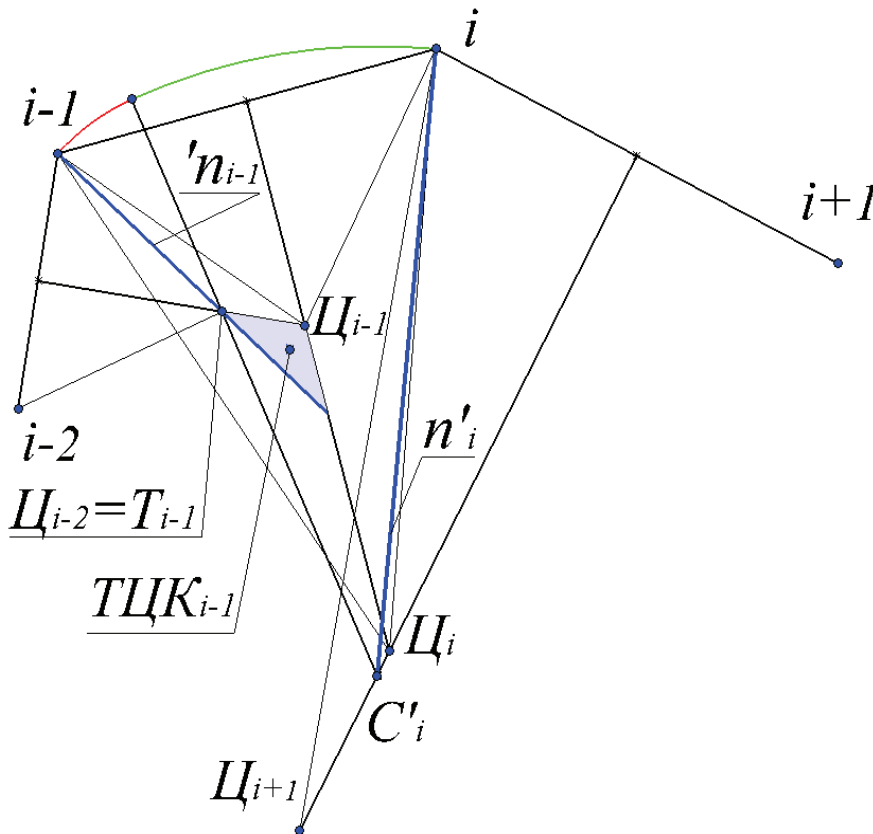

Рисунок 3

Якщо центр PK_{i-2} – точка C_{i-2} , розташовується за межами $T_{цкi-1}$ (рис. 1), то положенням $n/i-1$ є пряма $(i-1; C_i)$, а положенням n/i – пряма $(i; C_i)$. У разі коли точка C_{i-2} збігається з точкою T_{i-1} , положення n/i визначається проходженням через точку C/i – центр кола що проходить через вузли $i; i+1$ і дотичне з PK_{i-2} (див. рис. 3).

При призначенні C_{i-1} в точці C_{i-2} і вказаному положенні нормалі n_i , C/i – єдине можливе положення i -го центру кривини. І навпаки: при призначенні $i-1$ -го центру кривини в точці C/i єдине можливе положення i -го центру кривини – точка C_{i+2} . В цьому випадку ділянка ДПК $(i-3... i+1)$ формується двома дугами кіл, зістикованих з першим порядком гладкості. Поворот нормалі n_{i-1} проти годинникової стрілки відносно положення $n/i-1$ є необхідною умовою формування обводу другого порядку гладкості з монотонною зміною кривини.

Якщо точка C_{i-2} належить відрізку $[i-1; C_i]$ (крайне положення, при якому точка C_{i-2} збігається з точкою T_{i-1}), то точка C/i збігається з точкою C_i . Таким чином, аналіз взаємного розташування суміжних ТЦК показав, що уточнення вихідного положення $n/i-1$ необхідно у разі, коли центр PK_{i-1} розташований за межами $T_{цкi}$. Уточнення вихідного положення n/i необхідно у разі, коли центр PK_{i-2} – точка C_{i-2} , збігається з вершиною $T_{цкi}$ – точкою T_{i-1} . Уточнення положень $n/i-1$ та n/i по критерію розташування $T_{цкi-1}$ і $T_{цкi}$ не потрібно.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В статті запропонована методика уточнення області можливого розташування центрів кривини|кривини| ДПК з|із| монотонною зміною кривини|кривини|. Методика заснована на аналізі вихідного|початкового| точкового|крапкового| ряду|низки| і дозволяє зменшити зону пошуку оптимального, за умовами завдання,|задачі| рішення|вирішення|.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавриленко Є.А. Визначення положення центрів кривини дискретно представленої кривої / Є.А. Гавриленко// Системні технології / Регіональний міжвузівський збірник наукових праць – Вип. 5 (76) - Дніпропетровськ, 2012. – с. 145-151.
2. Гавриленко Є.А. Визначення границь діапазонів положення центрів кривини плоского обводу / Є.А. Гавриленко// Прикл. геом.та інж. графіка / Праці ТДАТУ – Вип.4,т.52.–Мелітополь 2012.– с. 103-106.